

Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XI. Diluuntur argumenta prætententium, juxta sanctum Thomam
sufficere habitualem relationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](#)

C A P U T X.

Juxta S. Thomam non sufficit habitualis relatio omnium actuum deliberatorum in Deum; sed requiritur saltem virtualis.

96 **N**onnulla sunt S. Thomae testimonia, propter quæ aliqui censent, ipsum solum exigere relationem habitualiter. Verum ex testimonio adductis n. 65. 66. 67. 68. 85. constat ab ipso exigere relationem saltem virtualiter.

97 Nec vero dici potest scopum S. Doctoris, rot illis testimoniis (quæ capite superiori produximus) esse quod homines teneantur omnes actus suos deliberatos referre habitualiter in Deum propter se dilectum. Cum q. un. de charitate a. 11. ad 2. dicat, quod habitualiter referre in Deum non cadit sub precepto: sapiente repetat, precepta dari de actibus, non de habitibus. Et si per testimonia, cap. precedentia allata, doceret obligationem referendi habitualiter omnes actus in Deum, cum habitualis illa relatio, secundum ipsum, sit per charitatem habitualiter, quæ habitualiter ordinat in Deum, sequeretur omnes actus habituali charitate carentium, videlicet infideliū & peccatorum, esse peccata. Quod constanter negat.

98 Quod autem habitualis illa relatio sit per charitatem habitualiter, adeoque sit in solis habitibus habitum charitatis, aperte indicat 1. 2. q. 88. a. 1. ad 2. ubi dicit, quod veniale peccatum non excludit habitualiter ordinacionem actus humani in gloriam Dei, sed solum actualiter: quia non excludit charitatem quæ habitualiter ordinat in Deum. Et 2. 2. q. 44. a. 4. ad 2. Dupliciter contingit ex toto corde Deum diligere. Uno quidem modo in actu.... alio modo, ut habitualiter totum cor hominis in Deum referatur, ita scilicet quod nihil contra Dei dilectionem cor hominis recipiat: quod profecto solum sit in habitibus charitatem habitualiter. Unde mox subdit, quod hec est perfectio via, cui non contrariatur peccatum veniale. Quare? an quia actus peccati venialis non contrariatur relatione omnium actuum in Deum? non: quia cum isto actu non consistit relatio omnium actuum in Deum, cum actus peccati venialis non sit referibilis in Deum, uti n. sequenti ex S. Doctori videbimus. Cur ergo? quia (inquit) non tollit habitum charitatis; cum non tendat in oppositum objectum, sed solum impedit charitatis usum. Ideo ergo in peccante venialiter habitualis relatio manet, quia habitus charitatis manet, per quam sit ista relatio, ut exprimit in priori loco. Ideo autem in peccante venialiter manet habitus charitatis, quia actus peccati venialis non tendit in objectum oppositum isti habitui; id estque ipsum non excludit.

99 Ne quis tamen ista sic acciperet, quasi per habitum charitatis actus peccati venialis habitualiter ordinaretur in Deum, in 2. dist. 38.

q. 1. a. 1. ad 4. expressè declarat oppositum his verbis: *Ad hoc ut alicujus actionis finis sit Deus, vel charitas; non oportet quod agendo illam actionem aliquis de Deo vel de charitate cogitet. Nec iterum sufficit, quod aliquis in habitu rantium Deum & charitatem habeat: quia sic etiam actum venialis peccati aliquis in Deum ordinaret: quod falsum est.* Etsi 2. 2. q. 24. a. 10. ad 2. fateatur, contingere posse, quod res, quæ amat in peccato veniali, habitualiter in Deum referatur, dum utique referibili est. Quod & repeatit q. 7. de malo a. 1. ad 4. In priori namque loco, quod amat in peccato veniali, propter Deum amat habere, eis non acta.

Porro ratio propter quam relatio habitualis (juxta S. Doctorem) fit per habitum charitatis, est quia relatio illa (secundum ipsum) est relatio, non quæ principaliter refertur actio hominis, sed homo ipse, habens Deum pro fine suo simpliciter ultimo, regeque & possessore cordis sui. Videri potest q. un. de charit. a. 11. ad 2. ubi sic: *Aliud est habitualiter in Deum referre, & aliud virtualiter. Habitualiter enim referitur in Deum & qui nihil agit (quod clare de homine intelligit) nec aliquid actualiter intendit, ut dormiens. Non est igitur actio, quæ per relationem habitualiter principaliter refertur, sed homo, seu agens, actio verò, si referibilis sit, non nisi consecutivæ.*

Et hinc ratio, propter quam docet relationem habitualiter non excludi per actum peccati venialis, est quia per actum illum non excluditur quod Deus maneat finis simpliciter ultimus hominis, seu agentis; sed solum quod sit finis huc & nunc ultimus istius actionis, quæ est peccatum veniale. Ex quo rursus colligitur, quod relatio habitualis, ut ante dixi, principaliter sit relatio hominis, non actionis. Et ideo S. Doctor non censet finem simpliciter ultimum ponit in creatura, dum sola actio venialis peccati hæret in creatura; sed solum dum agens, sive homo, eam habet pro fine ultimo, desinuitque pro fine suo simpliciter ultimo habere Deum. Quo sensu (strictiori utique quam Augustinus accipere soleat) creatura fruitionem accipit, dum 1. 2. q. 84. a. 1. ad 3. ait, quod ille qui peccat venialiter, inheret bono temporali, non ut fruens (quia non constituit in eo finem) sed ut utens, referens in Deum, non actu, sed habitu: vult enim peccare mortaliter, qui fruendo creaturæ, in ea ponit finem suum simpliciter ultimum; quod non facit, quamdiu retinet charitatis habitum.

C A P U T XI.

Diluuntur argumenta prætentendum, juxta S. Thomam sufficere habitualiter relationem.

O Bjicies 1°. S. Doctor 1. 2. q. 88. a. 1. 102 ad 2. dicit, quod illud preceptum Apololi (Sive manducatis, sive bibitis, &c.) est

Q. 9. 3

Liber Octavus.

310

affirmativum. Unde non obligat ad semper. Et sic non facit contra hoc praeceptum, quicumque acta non refert in gloriam Dei omne quod facit. Sufficit ergo quod aliquis habitualiter referat se, & omnia sua in Deum.

Respondeo solutionem esse manifestam, tam ex quaestione quam ibi sanctus Doctor tractat, quam ex verbis immediate sequentibus textum objectum, quod utique solum velit, habituali relationem sufficere, non ut non peccet quomodo cumque, sed ut non semper mortaliter peccet, ut sanctus Doctor expressè addit immediate post verba objecta; patetque ex eo quod ibi tractet de distinctione peccati mortalis à veniali; quorum illud dicit esse contra legem, seu praeceptum; istud non contra, sed prater, sensu & uso Doctorum sui temporis, qui ideo dicebant peccantem venialiter nihil agere vel omittire contra, sed prater praeceptum, quia nihil agit contra finem praecepti, siue quia non corruptit charitatem, qua est finis praecepti. Peccatum quippe veniale, ut ibidem sanctus Doctor tradidit, non excludit habituali ordinationem actus humani in gloriam Dei, sed solum actuali: quia non excludit charitatem, qua habitualiter ordinat ad Deum. Ita ergo sensu dicit, quod veniale peccatum non est contra, sed prater Apostoli praeceptum: *Omnia in gloriam Dei facite.* Idque valde notandum pro solutione aliorum similium textuum, in quibus sanctus Doctor primâ facie videtur solum habituali exigere relationem: siquidem legenti contextum, considerantique circumstantias textuum illorum, apparebit solum velle, quod relatio habitualis sufficiat ad non peccandum mortaliter, vel ad non peccandum contra legem vel praeceptum, phrasu illâ Scholasticorum sui temporis. Quod & ex sequentibus amplius apparebit.

Objicies 2°. Lect. 3. in cap. 3. ad Colos. 103 sic ait: *Quidam dicunt, quod hoc Apostolicum* (Omne quocumque facitis... omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi) *est consilium.* Sed hoc non est verum; sed dicendum quod non est necessarium quod omnia in Deum referantur actu, sed habitu.

Respondeo ut ante, manifestum esse ex contextu, atque ex objectione, ad quam ibi respondet, sanctum Doctorem solum velle, quod relatio habitualis sufficiat ad non peccandum mortaliter, & ad non faciendum contra praeceptum, sensu dicto. Objectione namque quam sibi facit, hac est. *Sed contra, aut est praeceptum, aut consilium?* Si praeceptum, peccat mortaliter quicumque hoc non facit: *sed qui peccat venialiter, hoc non facit.* Ergo quicumque peccat venialiter, peccat mortaliter. Ad quod respondet, id quidem esse praeceptum, non esse tamen necessarium, quod omnia in Deum referantur actu, sed habitu: volens utique id sufficere ad non faciendum simpliciter contra hoc praeceptum, uti per-

spicue declarat verbis immediate sequentibus: qui enim facit contra gloriam Dei, & praecepta ejus, mortaliter peccando, facit contra hoc praeceptum. Venialiter autem peccans, non facit contra hoc praeceptum simpliciter: quia licet non actualiter, tamen habitualiter refert in Deum. Quod sufficit ad vitandum mortale peccatum, licet non sufficiat ad vitandum veniale.

Objicies 3°. S. Doctor q. 7. de malo a. 104 1. dicit, quod cum illud praeceptum Apostoli sit affirmativum, non obligat ad hoc quod semper obseretur in actu. Observatur autem semper in habitu, quandiu homo habitualiter habet Deum sicut finem ultimum; quod non excluditur per peccatum veniale.

Respondeo eadem solutione, hic pariter manifesta ex quaestione, quam ibi resolvit, necnon ex objectione ad quam responderet. Quæstio enim quam ibi resolvit, est quod detur veniale, quod non sit mortale. Objectione vero contendebatur, omne peccatum veniale fore mortale, si verba Apostoli præceptiva sint. Ad quod responderet, quod cum præceptum Apostoli sit affirmativum, non obligat (sub mortali, uti pretendit objectio) ad hoc quod semper obseretur in actu. Quod pleniū explicans in responsione ad 1. Conveniter dicitur (inquit) quod peccatum veniale non est contra legem, sed prater legem. Quia si in aliquo recedat ab ordine legis, non tamen ipsa corruptit. Quia non corruptit dilectionem, que est plenitudo legis, ut dicitur Rom. 12. Et ad 8. Cum aliquis peccat venialiter, tunc quidem non reddit honorem debitum Deo, servando præceptum affirmativum in actu saltem virtualiter permanente (vult ergo id esse debitum) sed hoc non est peccare mortaliter.

Superiores responses genuinas esse, sat 105 quisdem patet ex dictis; amplius tamen patet ex eo quod juxta sanctum Doctorem in locis objectis, quicumque se & sua omnia actu vel habitu non refert in Deum, mortaliter peccet, uti amplius ostensum est capite superiori. Manifestè ergo agit de obligatione sub mortali.

Instabis: si ita est, cur sanctus Doctor 106 nullam istis locis mentionem facit relationis virtualis, obligationisque sub veniali, ad referendum actiones omnes in Deum, actu vel virtute.

Respondeo quod ad refellendam sequelam 107 absurdam, quam sibi locis illis objicit (quod utique venialiter peccans, ex defectu relationis in Deum, peccat mortaliter, & omnis qui non refert sua omnia in Deum, mortaliter peccet) necessaria non est relatio virtualis, sed sufficit habitualis.

Objicies 4°. Sanctus Thomas lect. 7. in 108 cap. 10. primæ ad Corinth. dicit, quod relatio hæc in gloriam Dei (de qua Apostolus: Omnia in gloriam Dei facite) intelligitur vel in actu, vel in aptitudine referendi.

Respondeo, hoc dicere, non quasi sufficiens

Amor in Deum ordinandus.

311

ciens absolute, sed quasi sufficiens ad ostendendum, quod dentur actus in specie indifferentes. Cum enim allata Apostoli verba posuisse, statim opponit hanc objectionem. *Contra ergo nullus actus est indifferens.* Ad quod responderet quod relatio hoc in gloriam Dei intelligitur vel in actu, vel in aptitudine referendi, qua non est solum in bonis, sed etiam in indifferenteribus. Scopus proinde ipsius ibi solum est ostendere, quod verba Apostoli non obstant, ne dentur actus in specie indifferentes, utpote qui ex specie sunt in Deum referibilis: cum soli actus ex specie, seu objecto mali, in Deum referibilis non sint. Et iste quidem unus est sensus Apostolici textus, ut scilicet nihil faciamus ex se irreferibile in gloriam Dei; sed unicus non est, & adaequatus, ut certissime constat ex testimonio S. Doctoris cap. 9. relatis.

108 Quodque S. Doctor contentus non sit sola habituali in Deum relatione, ad vitandum veniale peccatum in actibus nostris deliberatis, in individuo spectatis, praeter dicta ibidem, hoc argumento confirmatur. Sola relatio habitualis, juxta S. Doctorem, nec sufficit ad excusandos justos & fideles, nec ad excusandos impios & infideles. Non ad excusandos justos fideles, utpote charitatem habentes. In habitibus autem charitatem, omnis actus est meritorius, vel demeritorius, ait S. Doctor q. 2. de malo a. 5. ad... Sed actus justorum, solum habitualiter in Deum relati, non sunt meritorii: cum ad meritum S. Doctor contentus non sit habituali relatione. Ergo omnis actus justorum, solum habitualiter in Deum relatus, juxta S. Doctorem, est demeritorius; adeoque in individuo virtualiter peccaminosus.

109 Jam si sola habitualis relatio non sufficit ad excusandos justos & fideles; multò minus impios & infideles: non solum eandem ob rationem; sed & maximè quia in impiis & infidelibus, utpote habitualiter à Deo aversis, non est habitualis ad Deum conversio, nec habitualis illa ad Deum relatio, quam S. Doctor ex supra dictis fieri censet per gratiam charitatemque habitualem, quā impii & infideles sunt destituti.

110 Quod etiam S. Doctor, ad vitandum veniale peccatum, contentus non sit sola actuū referibilitate ad Deum, inde patet quod ad actuū usquequa bonum, nullaque ex parte in individuo peccaminosum, ex dictis n. 89. & seqq. contentus non sit quod sit bonus ex genere suo, neque quod sit bonus ex fine suo proximo, neque quod actus ex genere & specie, necnon ex fine proximo bonus, adeoque in Deum referibilis, ad finem malum non sit relatus; sed quod actu vel virtute sit in debitu finem ultimum, sive in Deum relatus (ut probant testimonia. à num. 62. ad 69. relata) & quidem relatus ex charitate, seu Dei propter sī amore, uti probant testimonia adducta n. 69. 71. 74. 78. 79. 80. 84. 86. 87. Denique in 1. dist. 1. q. 3. expressissime dicit: *Si alius est referibilis, & non re-*

feratur, vanus est. Oiosum autem inter peccata apud Theologum computatur.

C A P U T XII.

Solvuntur argumenta pretendentium, relationem actuū in Deum non debere fieri semper, sive pro omni actu, sed pro aliquo actu, & aliquibus temporibus dumtaxat.

111 FAtentur communiter Discipuli S. Thomæ, ex mente ipsius non sufficere relationem habitualē, sed necessariam esse actualem, vel virtualem: quia tamen (inquiunt plerique ex ipsius) preceptum ipsius affirmativum est, licet semper obliget, non obligat pro semper, sive pro omni actu deliberato, sed solum ad hoc ut certis temporibus omnes actus nostros ad Dei gloriam referamus.

112 Causa deceptionis ipsorum, circa testimonia S. Doctoris, in quibus se fundant, est duplex. Prima est quia non advertunt, duplē à S. Doctore statui obligationem referendi se, suaque omnia in Deum; unam sub mortali, quæ non currit pro semper ad referendum actu vel virtute, sed pro certis temporibus & circumstantiis; licet obliget pro semper ad referendum actu vel habitu. Alteram sub veniali, quæ currit pro semper, sive pro omni actu deliberato, ad eum in gloriam Dei referendum, non quidem semper actu, sed actu vel virtute. Quam pro omni & singulo actu deliberato ex mente S. Doctoris obligare, constat 1°. ex eo quod velet relationem esse conjunctam omnibus & singulis actibus nostris in 2. dist. 40. a. ult. ad 7. preceptum est quod actualis relatio in Deum sit conjuncta actioni nostra cuilibet, non quidem in actu, sed in virtute. Et 1. 2. q. 102. a. 6. ad 7. calestis intentio debet omnibus operibus nostris adjungi.

113 2°. Constat ex eo quod 2. 2. q. 81. a. 1. dicat, quod ad Deum nostra electio assidue dirigī debet, sicut in finem. Et q. 83. a. 14. Desiderium charitatis in nobis debet esse continuum, actu vel virtute: quia omnia debemus in gloriam ipsius facere. Vult igitur obligationem referendi esse ad assidue & continuè, sive pro semper, pro omnibusque & singulis actibus deliberatis, actu vel virtute referendis.

114 3°. Constat ex eo quod 1. 2. q. 19. a. 10. dicat, non esse rectam voluntatem hominis, voluntis aliquod bonum particulare, nisi referat in bonum commune divinum, sive in Deum. Constat denique ex pluribus aliis locis lib. 6. n. 46. relatis, quibus afferit, nihil diligendum, nisi in ordine ad Deum, sive nihil nisi propter Deum. Alias staretr in creatura; quod sine peccato esse non potest.

115 De priori obligatione sub mortali, S. Doctor loquitur, nedum in locis proximè objiciendis, sed & in disputatis q. de inanis gloria a. 2. ubi proposita quæstione, an inanis